

[traducere]

București, 14 aprilie 2018

ASOCIAȚIA MEDICALĂ MONDIALĂ

13, ch. du Levant

CIB – Bâtiment A

01210 Ferney-Voltaire

France

Vă mulțumim pentru oportunitatea de a asista Asociația Medicală Mondială cu privire la schimbările intenționate în declarațiile de politică etică ale Asociației Medicale Mondiale (în continuare AMM) prin „Declarația privind avortul recomandat din punct de vedere medical” (în continuare Declarația) care urmează să revizuiască „Declarația privind Avortul Terapeutic”. Declarația urmează a fi discutată cu ocazia celei de-a 209-a ședințe a Consiliului, la Riga, în 26-27 aprilie 2018, și a Adunării Generale în Reykjavik din 3-6 octombrie 2018.

PRO VITA (București) este o organizație independentă, cu sediul în România și își propune promovarea unei culturi a vieții, bazate pe respectul pentru demnitatea umană și drepturile omului. PRO VITA (București) își urmărește obiectivele prin educație, cercetare și consiliere juridică și litigii precum și prin asistență umanitară și advocacy. PRO VITA (București) este membră asociată a SALLUX (fosta Fundația pentru Politici Creștine în Europa). Ne numărăm printre organizațiile consultate în procesul legislativ intern și am intervenit în diverse litigii pe lângă instanțele naționale sau internaționale, inclusiv pe lângă Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Oferim mai jos o scurtă analiză a prezentei propuneri, atât în baza misiunii AMM cât și a dreptului internațional.

I – Declarația violează independența medicilor și libertatea conștiinței acestora

A) Propunerea vizează constrângerea medicilor de către Stat

Conform propriei declarații de misiune web, AMM a fost creată pentru a „asigura independența medicilor” și „are și continuă să își extindă sprijinul și influența în numele medicilor care sunt împiedicați din a folosi practici etice.” Acesta este motivul pentru care AMM a considerat întotdeauna că nu este justificat ca medicii să fie constrânși să participe în

anumite practici care le violează conștiința. Actuala „Declarație privind avortul terapeutic” respectă principiul acesta, precizând că „atitudinile privind viața unui copil nenăscut” sunt „o chestiune ce ține de propria părere și conștiință, care trebuie să fie respectate” (art. 3).

Cu toate acestea, propunerea noii Declarații aduce excepții prin care doctorii ar fi obligați să îndrume femeile către specialiști care fac avorturi sau să își provoace singure avort. Susținerea de către Stat a constrângerii medicilor le violează independența și libertatea de conștiință. În ciuda faptului că AMM ar trebui să își asume o poziție bazată pe respect față de cele mai înalte standarde etice posibile, această propunere reduce rolul său la a aproba deciziile luate de către State. Într-adevăr, propunerea se referă la „legile naționale” care violează dreptul la obiecție pe motive de conștiință (art. 8).

Violarea independenței medicilor are implicații practice. În unele State, medicii se confruntă cu dilema crucială între a-și încălca valorile etice și a atrage sancțiuni la locul de muncă. De aceea, ei sunt uneori concediați din cauza convingerilor lor morale sau decid să își dea demisia pentru a-și apăra conștiința. Cu alte cuvinte, trebuie să aleagă dintre a-și proteja convingerile adânc înrădăcinate și a continua să aibă grijă de pacienții lor. Este o alegere dificilă, pentru că atât convingerile, cât și meseria dau sens vieții medicilor. Prin urmare, unele State îi forțează să își sacrifice unul dintre aceste două aspecte inseparabile ale identității lor.

În loc să susțină această constrângere, AMM ar trebui să reafirme independența medicilor în conformitate cu obiectivele sale.

B) Propunerea conferă drepturilor medicilor o protecție la un nivel inferior față de legile internaționale

Libertatea de conștiință este apărată în toate tratatele ce privesc drepturile omului, mai ales în Articolul 18 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice și Articolul 9 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Conform acestora, nu se pot impune limite decât asupra manifestării unei convingeri, cu condiții stricte, dar niciodată asupra esenței dreptului. Restricționarea obiecției pe motive de conștiință nu are legătură cu manifestarea unei convingeri, ci cu convingerea însăși. Obiecția pe motive de conștiință are legătură, în dreptul internațional, cu „convingerile profunde care se nasc din motive religioase, etice, morale, umanitare, filosofice sau altele similare,”¹ în special „într-un context în care poate fi necesar să iei viața unei alte ființe umane.”² Astfel, aceasta se aplică avortului și altor activități non-terapeutice, la care personalul medical este uneori de așteptat să participe³.

¹ PACE, Resol. 337, 1967.

² Human Rights Council, *Keun-tae Kim v. Republic of Korea*, Communication No. 574/1994; U.N. Doc. CCPR/C/56/D/574/1994, March 14th, 1996, §7.3

³ The Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE), Resolution 1763 (2010): “No person, hospital or institution shall be coerced, held liable or discriminated against in any manner because of a refusal to perform, accommodate, assist or

Deși **libertatea conștiinței este unul dintre drepturile fundamentale, nu se poate afirma la nivel internațional că avortul este un drept al omului.** Într-adevăr, niciun tratat nu recunoaște avortul ca fiind un „drept”, iar Conferința privind populația și dezvoltarea de la Cairo din 1994 a solicitat în mod repetat statelor să prevină avortul⁴. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a repetat de asemenea că „Articolul 8 nu poate fi interpretat ca oferind dreptul la avort”⁵. Un așa-zis drept la avort nu poate prevala în fața unuia dintre drepturile fundamentale și anume libertatea conștiinței⁶.

În Statele unde avortul este legal, legea internațională prevede accesul sigur la servicii legale de avort. Într-adevăr, CEDO a hotărât că „Statele sunt obligate să organizeze sistemul de servicii de sănătate într-un mod care să asigure că exercitarea libertății conștiinței specialiștilor în contextul profesional nu împiedică pacienții să obțină acces la servicii la care sunt îndreptățiți în temeiul legislației în vigoare.”⁷ Astfel, în dreptul internațional, responsabilitatea de a garanta acces sigur le este impusă Statelor și nu medicilor. **Statele nu au dreptul să forțeze medicii să efectueze avorturi, nici măcar în vederea asigurării accesului sigur la acestea.**

„Declarația privind avortul terapeutic” limitează dreptul la obiecție pe motive de conștiință și le impune medicilor obligația de a garanta accesul la servicii de avort. Înseamnă că AMM ar acorda, în mod paradoxal, mai puține drepturi și ar cere mai multe obligații din partea medicilor decât dreptul internațional.

Pe lângă faptul că drepturile medicilor sunt reduse, vom observa că acelea ale copilului nenăscut sunt, pentru prima oară, complet ignorate în propunere.

II – „Declarația privind avortul terapeutic” exclude copilul nenăscut din protecția oferită de drepturile omului

A) Propunerea este o schimbare radicală a politicii etice a AMM cu privire la viața umană

Declarația de la Geneva, adoptată de Adunarea Generală a AMM în 1948, susține datoria medicilor de a „păstra cel mai înalt respect pentru viața umană din momentul concepției.”

submit to an abortion, the performance of a human miscarriage, or euthanasia or any act which could cause the death of a human fetus or embryo, for any reason.

⁴ Para. 7.24, 7.6, 8.25.

⁵ ECHR, *A. B. C. v. Ireland*[GC], 25579/05, December 16th, 2010, § 214; ECHR, *P. and S. v. Poland*, 57375/08, October 30th, 2012, § 96.

⁶ ECHR, *Chassagnou and others v. France* [GC], 25088/94, 2833/95, and 2844/95, April 29th, 1999, § 113: “It is a different matter where restrictions are imposed on a right or freedom guaranteed by the Convention in order to protect ‘rights and freedoms’ not, as such, enunciated therein. In such a case only indisputable imperatives can justify interference with enjoyment of a Convention right.”

⁷ ECHR, *R.R. v Poland*, 27617/08, May 26th, 2011, § 206; ECHR, *P. and S. v. Poland*, 57375/08, October 30th, 2012, § 106

Codul Internațional al Eticii Medicale, adoptat în 1949, susține de asemenea că „doctorii trebuie întotdeauna să rețină că au obligația de a proteja viața umană.” Responsabilitatea morală a medicilor față de viața umană este un principiu care a ghidat deciziile AMM încă de la fondarea sa. Drept exemplu, articolul unu al „Declarației privind avortul terapeutic” afirmă că Asociația „le cere medicilor să aibă respect față de viața umană” și face de asemenea referire la „copilul nenăscut” (art. 3).

Cu toate acestea, **textul propus pentru noua Declarație elimină aceste două prevederi.** Această schimbare intenționată demonstrează că limitarea dreptului la obiecție pe motive de conștiință merge mână în mână cu refuzul recunoașterii legăturii dintre îngrijire și respect pentru viața umană. Articolul 1 din propunere definește „avortul recomandat medical” drept o „întrerupere a sarcinii din motive de sănătate”, fără a menționa respectul pentru viața umană.

În loc să fie o excepție de la principiu (dreptul la viață), avortul ar deveni un drept în sine, considerat „tratament” în unele cazuri.

Presupusul domeniu universal de aplicare al acestei noi definiții a avortului este departe de realitate. În țările unde avortul a devenit legal, acesta este în mod clar o excepție. Într-adevăr, statele de multe ori consideră avortul ca fiind o excepție de la dreptul la viață dar niciodată viața ca excepție de la „dreptul la avort”⁸.

În opinia noastră, asemenea schimbări în politica etică a AMM ar compromite misiunea istorică pe care Asociația o are încă de la cel de-al Doilea Război Mondial.

B) Propunerea ignoră protecția copilului nenăscut, prevăzută de dreptul internațional

Dreptul la viață este primul care este garantat în Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948: „toate ființele umane au dreptul la viață, libertate și siguranță.”⁹ Este de asemenea afirmat și în alte acte, cum ar fi Pactul internațional privind Drepturile Civile și Politice¹⁰, sau Convenția Europeană a Drepturilor Omului care prevede că „dreptul la viață al tuturor persoanelor trebuie protejat de lege.”¹¹ „Principiul caracterului sacru al vieții” este „protejat în baza Convenției”¹² și recunoscut de CEDO, care afirmă că „dreptul la viață este un atribut inalienabil al ființelor umane și reprezintă valoarea supremă a ierarhiei drepturilor umane.”¹³ În observațiile generale privind dreptul la viață, Comitetul pentru Drepturile Omului al ONU

⁸ De ex. art. R4127-18 al legii sănătății publice - CSP din Franța, art. 350 al Codului Penal belgian

⁹ Art. 3.

¹⁰ Art. 6.

¹¹ Art. 2.

¹² ECHR, *Reeve v. The United Kingdom*, 24844/94, (Decision of inadmissibility of the former Commission of 30 November 1994); ECHR, *Pretty v. The United Kingdom*, 2346/02, Judgment of April 29th, 2002, § 65.

¹³ ECHR, *Streletz, Kessler & Krenz v. Germany [GC]*, March 22nd, 2001, 34044/96, 35532/97 and 44801/98, § 92-94; see also *McCann & Others v. The United Kingdom*, Judgment of 27 September 1995, Series A no. 324, pp. 45-46 at para. 147.

a declarat că acesta „este dreptul suprem, de la care nu se permite nicio derogare, nici măcar în caz de stare de urgență care amenință viața națiunii.”¹⁴

Tratatele internaționale nu exclud viața prenatală din aria lor de protecție și jurisprudența CEDO nu a exclus-o niciodată din domeniul său de aplicare¹⁵. CEDO a confirmat recent că „embrionul uman nu poate fi redus la gradul de `posesiune`”.¹⁶ Încă de la Dreptul Roman există doar două categorii, așa că se poate deduce în mod clar că, **dacă embrionii nu aparțin din categoria lucrurilor, atunci aparțin automat în cea a persoanelor**¹⁷. CEDO a declarat deja că „se poate considera un consens al Statelor că embrionul/fătul aparține rasei umane. Potențialitatea acelei ființe și capacitatea de a deveni o persoană (...) impune protecția sa în numele demnității umane.” Fostul președinte al CEDO chiar a declarat că „există viață înainte de naștere, în sensul Articolului 2” al Convenției¹⁸. Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a reamintit de asemenea faptul că viața umană este un întreg încă din momentul fecundării¹⁹. De aceea, **nu poate fi contestat că avortul constă în încheierea unei vieți omenești.**

CEDO a permis Statelor, în practică, să excludă copilul nenăscut din protecția oferită de Convenție, lăsând la aprecierea lor determinarea sferei de aplicare a Articolului 2, „astfel încât ar fi la fel de legitim pentru un stat să aleagă să considere copilul nenăscut a fi o persoană în acest sens al cuvântului și să urmărească protejarea acelei vieți.”²⁰ Această permisiune reprezintă o derogare de la dreptul la viață. Într-adevăr, „dacă legislatura națională consideră că o astfel de protecție nu poate fi absolută, atunci nu poate decât să deroge de la aceasta (...) printr-un cadru reglementat care limitează sfera de aplicare a derogării.”²¹ În acest fel, **statele nu sunt niciodată obligate de dreptul internațional să autorizeze avortul, oricare ar fi contextul.** După cum s-a observat, **statele care îngăduie avortul consideră această practică o excepție de la dreptul la viață, în conformitate cu dreptul internațional, și nu un drept în sine,** independent față de viața umană.

Proiectul noii „Declarații privind avortul terapeutic” contrazice dreptul internațional, întrucât ignoră dreptul la viață al copilului nenăscut și sugerează că avortul este un drept în anumite situații. Pentru că respectul pentru viața umană stă la baza eticii AMM, asociația nu ar trebui să ignore astăzi dreptul la viață protejat de dreptul internațional.

¹⁴ Human Rights Committee, *General Comment 6, Article 6* (Sixteenth session, 1982), Compilation of General Comments and General Recommendations Adopted by Human Rights Treaty Bodies, U.N. Doc. HRI/GEN/1/Rev.1 at 6 (1994), § 1.

¹⁵ “[h]ad Article 2 been considered to be entirely inapplicable, there would have been no point –and this applies to the present case also –in examining the question of foetal protection and the possible violation of Article 2, or in using this reasoning to find that there had been no violation of that provision.” (Jean-Paul Costa, Separate Opinion, *Vo v. France*, [GC], 53924/00, July 8th, 2004 at para. 75, at para. 11).

¹⁶ ECHR, *Parrillo c. Italy* [GC], 46470/11, 27 August 2015, §215.

¹⁷ 2015, §215.

¹⁶ ECHR, *Vo v. France*, 53924/00, GC 8 July 2004, § 84.

¹⁸ Id. 15, § 17.

¹⁹ CJEU, *Oliver Brüstle v Greenpeace e.V* [GC], C-34/10, 18 October 2011, §35.

²⁰ A., B. & C., para. 222.

²¹ Id. 18.

III. Propuneri

Pentru respectarea dreptului la viață al drepturilor medicilor și al misiunii AMM, propunem:

- a. amendarea punctului 8 al proiectului de Declarație, astfel:

Individual doctors have a right to conscientious objection to providing abortion, but that right does not entitle them to impede or deny access to lawful abortion services because it delays care for women, putting their health and life at risk. In such cases, the physician should inform in due time the patient as well as the physician's employer of the objection to perform abortion, in accordance with national law. The physician may not refuse to provide medical care, including to provide safe abortion or perform whatever procedure is necessary, only when a delay would result in in posing danger to life or serious harm to health.

- b. eliminarea punctului 9 al proiectului de Declarație.

Cu înaltă considerație,

Bogdan Stanciu
Președinte

